

Regarding the function of the Civil Court of Cassation in the field of civil rights protection

Denys Anatoliyovych Stryzheus *

Received: 2022-09-10

Accepted: 2022-10-10

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.10417232>

Abstract. The article is devoted to theoretical and constitutional legal problems of judicial protection of civil rights. The author states that, taking into account the legal nature of justice, the judicial form of civil rights protection is the most perfect form of protection of the rights, freedoms and legitimate interests of subjects of civil legal relations. At the same time, attention is drawn to the fact that the judicial protection of civil rights is a democratic form of establishing the objective truth, since the courts are endowed with all the necessary powers to implement the human rights function. The above is confirmed, in the opinion of the author, by the fact that judicial protection of civil rights is enshrined at the level of the Constitution and branch laws of Ukraine, and is also singled out as a form of protection of civil rights of a person at the level of general principles of civil legislation, at the level of the modern model of specialized justice is a priority direction of the functioning of the state. Today, the system of judicial bodies providing judicial protection of civil rights in Ukraine is headed by the court of cassation instance - the Supreme Court (Article 388 of the Civil Procedure Code of Ukraine (hereinafter - the Civil Procedure Code of Ukraine), which includes the Civil Court of Cassation (Clause 5 of the second part of Article 37 of the Law of Ukraine "On the Judiciary and the Status of Judges"), which exercises independent procedural powers in the course of such protection of the civil rights of an individual. Since the court of cassation occupies the highest level in the system of judicial protection of civil rights, the author considers it expedient to analyze the peculiarities of the functional content of this court's activities. Functions The main directions and types of activities of the civil court of cassation as part of the Supreme Court, determined by its role and place in the judicial system (instance and specialization), which are carried out in procedural forms, within the limits and in the manner established by the Constitution and laws of Ukraine, are named in the article. It was found that the central element of such functions are the constitutional functions of the specified judicial body, which is determined by the legal supremacy of the Constitution of Ukraine and the normative material contained in it, in the system of legal regulation of the functions of the specified judicial authority. It is shown that the constitutional functions of the court of cassation in the field of protection of civil rights are, on the one hand, derived from the constitutional status of the relevant judicial body, and, on the other hand, reflect the general constitutional principles of the constitutional consolidation of elements of judicial protection of human rights.

Keywords: judicial power, justice, protection of civil rights, judicial protection of human rights, judicial system, Supreme Court, Constitutional Court of Ukraine, Civil Court of Cassation within the Supreme Court, functions of the Civil Court of Cassation.

---

* graduate student of the Lviv University of Business and Law, ORCID: 0009-0004-2595-2400

ВСТУП

Актуальність обраної для статті теми. Питання реалізації, гарантованості та захисту цивільних прав особи залишається вкрай важливим в умовах ринкової економіки, побудованої на принципах захищеності і реальності права власності, свободи договору, рівності прав суб'єктів цивільно-правових відносин. Місце і роль суду у системі реалізації та захисту цивільних прав визначено Конституцією України як важлива гарантія правопорядку. Здійснення правосуддя у цивільних справах завжди спрямовується на захист суб'єктивних цивільних прав судом. Гарантіями справедливості, об'єктивності та своєчасності вирішення справ щодо захисту цивільних прав є неможливість ухилення суду від здійснення своєї правозахисної функції та інстанційність судового розгляду (судами першої, апеляційної та касаційної інстанцій) питань щодо прав особи, які підлягають захистові в порядку цивільного судочинства, якщо ці права порушені, невизнані або оспорювані. В судовій системі найвище місце займає Касаційний цивільний суд у складі Верховного Суду, що обумовлює дослідження його діяльності через аналіз функцій цього суду.

Стан наукової розробки проблеми. Проблематиці функцій суду касаційної інстанції у сфері захисту цивільних прав присвячено порівняно нечисленну групу досліджень, що зумовлено, з одного боку, тривалою відсутністю глибоких науково-правових розробок у галузі опрацювання функціональної специфіки судів касаційної інстанції, невизначеністю правового статусу таких судів у системі судоустрою України (особливо враховуючи своєрідний «касаційний дуалізм» 2010-2016 рр.) та порівняно нетривалим періодом функціонування нового Верховного Суду (із включенням до його структури Касаційного цивільного суду) (з 2017 р.) в судовій системі

держави. Тому тут можна назвати імена учених та фахівців-практиків, праці яких присвячені цій проблематиці: К. Гусаров, Ю. Білоусов, І. Дзера, І. Ігонін, А. Калараш, П. Карпечкін, О. Кот, О. Крупчан, Н. Кузнецова, Л. Лобойко, Д. Лупеник, В. Луць, А. Осетинський, А. Помазанов, Д. Притика, Ю. Притика, Я. Романюк, В. Сердюк, М. Смокович, В. Уркевич, Є. Харитонов, О. Хотинська-Нор, П. Шевчук, С. Шевчук, А. Ярема та ін. Їх наукові розробки супроводжувалися кодифікаційними роботами у сферах цивільного права і цивільного процесу, поєднувалися з проведенням реформ у державі, вирішенням питань щодо запровадження спеціалізованої юрисдикції та відмежуванням цивільної юрисдикції від інших її видів (адміністративної, господарської тощо). Водночас цілісна наукова інтерпретація функціональної специфіки Верховного Суду в розрізі захисту ним цивільних прав наразі відсутня.

Мета статті. Метою статті є висвітлення окремих теоретико-правових конституційно-правових та цивільно-правових проблем судового захисту цивільних прав.

РЕЗУЛЬТАТИ

Здійснення правосуддя, інстанційність судового захисту цивільних прав знаходить своє завершення в функціонуванні суду касаційної інстанції, яким відповідно до статті 388 ЦПК України є Верховний Суд[1]. Цей орган має статус конституційного, оскільки він безпосередньо згаданий у Конституції України (стаття 110, частина шоста статті 111, частина третя статті 125, частина третя статті 128, частина четверта статті 131, частина друга статті 150[2]), і, відповідно, саме цим визначається його функціональна специфіка.

Для забезпечення комплексного дослідження цієї проблематики уточнимо поняття «функції суду», як визначального і базового. За існуючими

науковими підходами під функціями судів розуміють: основні напрями або види діяльності у сфері здійснення правосуддя[3]; основні напрями судової діяльності, в яких виражається її цільове призначення, та з якими прямо пов'язані обсяг і зміст владних повноважень судової влади[4]; напрями та види діяльності судів у межах і порядку, передбачених Конституцією, законами й іншими актами чинного законодавства[5]; структурована сукупність взаємопов'язаних взаємообумовлених напрямків, видів, форм діяльності судів загальної юрисдикції з метою вирішення правових конфліктів, спорів у галузі цивільного, господарського, адміністративного та кримінального судочинства[6]; основні, загальні, домінуючі, пріоритетні, постійні види та напрями діяльності судової влади[7]; напрями діяльності, що здійснюється з метою реалізації повноважень суду виключно судами на підставі, у межах та в порядку, які передбачені Конституцією та законами[8]; сукупність напрямів діяльності складової державної влади демократичної, правової держави в конкретній сфері її владного регулювання, відповідно до цінностей та орієнтирів держави, що корелюються із розумінням призначення цієї держави в суспільстві, її цілями, змістом функцій, які виконує держава в цій сфері регулювання, реалізується у відповідних видах і формах, специфічними методами, способами, засобами[9]. Узагальнивши ці підходи, можемо стверджувати, що функціями Цивільного касаційного суду є основні напрямки та види його діяльності, які здійснюються у процесуальних формах та у межах і у спосіб, встановлені Конституцією та законами України. Такі функції мають значення відправних, базових, «титкульних», оскільки в них відображається як основна специфіка та державно-правове призначення Касаційного цивільного суду у складі

Верховного Суду як суду касаційної інстанції, так і проектується той систему законодавства, у якому конкретизуються функції згаданого судового органу.

Так, щодо Верховного Суду поняття «конституційні функції» вжито не прямо в тексті Конституції України, а в Рішенні Конституційного Суду України (надалі – КСУ) від 18.02.2020 р. № 2-р/2020 у зв'язку з тим, що унаслідок конституційної реформи правосуддя 2016 р. цей найвищий судовий орган у судовій системі України не зазнав зміни своїх конституційних функцій[10]. У Рішенні КСУ від 11.03.2020 р. № 4-р/2020 вказано, що «конституційно визначений статус Верховного Суду зумовлює наявність відповідних функцій та повноважень»[11]. Слід врахувати, що «... хоча обсяг розсуду законодавця при встановленні ... повноважень судів вищих інстанцій є широким, законодавець повинен, здійснюючи відповідне регулювання, виходити з конституційних принципів і цінностей та відповідних міжнародних зобов'язань України, зокрема щодо ефективного судового захисту прав і свобод людини і громадянина»[12].

У цьому сенсі найпершою конституційною засадою, яка потребує врахування (як одна з ключових) у функціональній специфіці Верховного Суду як органу касаційної інстанції у сфері захисту цивільних прав є те, що цей орган як судовий орган (що впливає з його назви) є суб'єктом здійснення правосуддя. Проте ми не можемо погодитися з О. Пономарьовою, яка вважає, що у такий спосіб конституцієдавець закріпив за касаційними судами функцію правосуддя[13]. Адже правосуддям охоплюється вся діяльність судових органів (частина перша статті 124 Конституції України[2]). Натомість функції окремих судів – це різні форми прояву правосуддя при розгляді цивільних, кримінальних,

господарських і адміністративних справ[14].

Частина перша статті 55 Конституції України[2] обумовлює наявність **правозахисної функції в Верховному Суді**, зокрема функції захисту цивільних прав ним як судом касаційної інстанції. Власне, правозахисна функція суду загалом вважається пріоритетною в умовах демократичної правової держави[15]. Як зазначає КСУ у Рішенні від 07.05.2002 р. № 8-рп/2002, «судовий захист прав і свобод людини і громадянина необхідно розглядати як вид державного захисту прав і свобод людини і громадянина. І саме держава бере на себе такий обов'язок відповідно до частини другої статті 55 Конституції України»[16]. До того ж у Постанові Пленуму Верховного Суду України «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» від 01.10.1996 р. № 9 було вказано, що, виходячи з принципу верховенства права та гарантування Конституцією України судового захисту конституційних прав і свобод, «судова діяльність має бути спрямована на захист цих прав і свобод від будь-яких посягань шляхом забезпечення своєчасного та якісного розгляду конкретних справ»[17].

Специфика правозахисної функції Верховного Суду полягає в тому, що конституційна модель правосуддя передбачає інстанційний порядок такого правозахисту, де касаційна інстанція виступає останньою ланкою судового розгляду цивільного спору. Вирішуючи справу про захист цивільного права, його поновлення або оспорювання, Верховний Суд фактично ставить «крапку» у відповідному процесі правозахисту, надаючи йому остаточного і незворотного характеру, підтвердженням чому є зміст статті 419 ЦПК України[1].

Касаційний перегляд судових рішень, постановлених судами інших інстанцій, є ключовою конституційною функцією

Верховного Суду, в якій повною мірою втілено сенс конституційної формули «найвищого суду в системі судоустрою України» (частина третя статті 125 Конституції України[2]). Пункт 8 частини першої статті 129 Конституції України відніс до числа основних засад судочинства «забезпечення права на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках - на касаційне оскарження судового рішення»[2]. Системне тлумачення цього принципу означає, що конституцієдавець закріпив присутню модель обмеженої касації: якщо право на апеляційний перегляд судового рішення є універсальним, то у випадку касації воно обмежується визначеними законом випадками. Із даної правової позиції можна вивести наявність такої функції Верховного Суду, як функцію обмеженої законом касації, підтвердження чого є зміст статті 389 ЦПК України, який установлює низку так званих процесуальних фільтрів щодо реалізації касаційної функції Верховного Суду у сфері цивільного судочинства[1]. Процесуальні повноваження Верховного Суду, які впливають зі змісту функції обмеженої касації, закріплені у статті 409 ЦПК[1].

Не менш важливою функцією Верховного Суду щодо захисту цивільних прав є **забезпечення єдиної та сталої практики судів цивільної юрисдикції** в цій сфері. Адже саме Верховний Суд є найвищим судом, який не лише виправляє помилки нижчих інстанцій, але і здатен спрямовувати практику судів цивільної юрисдикції у правильне річище. Хоча суди цивільної юрисдикції не пов'язані відносинами ієрархічності і підпорядкованості, вони мають урахувати правові позиції, сформульовані Верховним Судом при здійсненні захисту цивільних прав на стадіях розгляду в першій та апеляційній інстанціях. Така загальноправова закономірність знайшла втілення зокрема в частині шостій статті 13 Закону України «Про

судоустрій і статус суддів»: «висновки щодо застосування норм права, викладені у постановках Верховного Суду, враховуються іншими судами при застосуванні таких норм права»[18]. Ідентичне по суті правило сформульоване і в ЦПК щодо обов'язку суду апеляційної інстанції в оскаржуваному судовому рішенні застосувати норму права з урахуванням висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду, крім випадку наявності постанови Верховного Суду про відступлення від такого висновку (пункт 1 частини другої статті 389 ЦПК[1]).

Забезпеченню єдності та сталості судової практики із захисту цивільних прав слугує і те, що підставами касаційного оскарження судових рішень визнані неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права у випадках: 1) якщо суд апеляційної інстанції в оскаржуваному судовому рішенні застосував норму права без урахування висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду, крім випадку наявності постанови Верховного Суду про відступлення від такого висновку; 2) якщо скаргник вмотивовано обґрунтував необхідність відступлення від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду та застосованого судом апеляційної інстанції в оскаржуваному судовому рішенні; 3) якщо відсутній висновок Верховного Суду щодо питання застосування норми права у подібних правовідносинах (пункти 1-3 частини другої статті 389 ЦПК України[1]).

При вирішення конкретного цивільно-правового спору Верховний Суд повинен у передбачений процесуальним законом спосіб витлумачити, як правильно

застосовувати норму матеріального права, що була неоднаково застосована судами з тією метою, щоб надалі спрямувати судову практику в єдино правильне річище[19]. Отже, забезпечення єдності національного права та однакового застосування судами законів тісно пов'язане з такою функцією Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду, як **правотлумачна**, що евентуально закріплена Конституцією України. Із цього приводу варто згадати, що право Верховного Суду на тлумачення правових норм у процесі розгляду конкретних справ є дискусійним. Так, деякі фахівці вважають, що Верховний Суд не повинен займатися тлумаченням норм права, оскільки це – виключна прерогатива Конституційного Суду України, а тому Верховний Суд перебирає на себе ті повноваження, які належать і мають належати єдиному суду конституційної юрисдикції. Проте, на нашу думку, завданням КСУ є саме офіційне тлумачення Конституції України (пункт 2 частини першої статті 150 Основного Закону України[2]), що детермінується розглядом КСУ питань відповідності законів та деяких інших правових актів на предмет відповідності положенням Конституції України. Тож головне завдання КСУ в цьому процесі, як зазначає Д. Лупеник, це перевірити, чи не порушуються законами проголошені Конституцією права і свободи людини і громадянина. Однак тлумачення правової норми судом у процесі вирішення спору з метою застосування закону до конкретних правовідносин, які виникли між сторонами, – одночасно і процесуальне право, і обов'язок суду. Тому, робить висновок фахівець, **жоден суд не може ухвалити рішення, не витлумачивши норму закону, яку він застосовує**[19]. Із цієї позицією солідарні В. Уркевич та М. Шумило, які вказують, що, «незважаючи на те, що українська правова система є частиною романо-германської правової сім'ї, а отже,

Верховний Суд позбавлений можливості створювати нові норми права, як це, наприклад, можуть робити суди в країнах англо-саксонської системи права, однак при ухваленні судових рішень суд касаційної інстанції має можливість послуговуватися широким спектром інструментарію герменевтики та інших методів тлумачення. Саме тому застосування Верховним Судом доктрини чи навіть її творення є надважливим, бо доктринальна оптика пізнання правових явищ є значно чіткішою, ніж нормативістський підхід»[20]. Крім того, і Венеційська комісія та Дирекція з технічного співробітництва Генеральної Дирекції з прав людини та правових питань Ради Європи у своєму Спільному Висновку №588/2010 висловилися про те, що в основі ідеї створення Верховного Суду лежить саме здійснення ним як найвищим судовим органом загального тлумачення законодавства і в такий спосіб – забезпечення однакового застосування закону всіма судами на території держави, що відповідає європейській парадигмі правового розвитку[21].

Отже, однією з конституційних функцій Верховного Суду слід вважати правотлумачну, як спосіб забезпечення однакового застосування закону всіма судами на території держави[19]. Яскравим прикладом реалізації цієї функції Верховним Судом було його Рішення у цивільній справі № 753/22010/14-ц від 17.10.2018 р., винесене на основі тлумачення частин третьої – четвертої статті 231 ЦК України, з виокремленням трьох рівнів, де перший рівень тлумачення здійснювався за допомогою однакових для всього змісту правочину значень слів і понять, а також загальноприйнятих у відповідній сфері відносин значення термінів (абзац перший частини третьої статті 213 ЦК України); другим рівнем тлумачення (у разі, якщо за першого підходу не вдалося витлумачити зміст правочину)

було порівняння різних частин правочину як між собою, так і зі змістом правочину в цілому, а також з намірами сторін, які вони виражали при вчиненні правочину, а також, з чого вони виходили при його виконанні (абзац перший частини третьої статті 213 ЦК України); нарешті, третім рівнем тлумачення (при без результативності перших двох) стало врахування: (а) мети правочину, (б) змісту попередніх переговорів, (в) усталеної практики відносин між сторонами (якщо сторони перебували раніш в правовідносинах між собою), (г) звичаїв ділового обороту; (д) подальшої поведінки сторін; (е) тексту типового договору; (ж) інших обставин, що мають істотне значення (частина четверта статті 213 ЦК України)[22]. Мова йшла, відповідно, про мовне, системне та телеологічне тлумачення цивільно-правових норм [23].

ВИСНОВКИ

Враховуючи вищевикладене, під функціями суду касаційної інстанції у сфері захисту цивільних прав слід розуміти зумовлені його роллю та місцем у системі судоустрою (інстанційним розташуванням та спеціалізацією) основні напрямки та види діяльності, що здійснюються у процесуальних формах, у межах та у спосіб, що встановлені Конституцією та законами України.

Змістовним осердям, центральним елементом таких функцій є конституційні функції зазначеного судового органу, що обумовлюється юридичним верховенством Конституції України і нормативного матеріалу, вміщеного в ній, у системі правового регулювання функцій вказаного органу судової влади. Конституційні функції суду касаційної інстанції у сфері захисту цивільних прав є, з одного боку, похідними від конституційного статусу відповідного судового органу, а, з другого, відображають загальні конституційні засади (особливості) конституційного закріплення елементів

судового захисту прав людини. Зазначені функції набули непрямого закріплення в тексті Основного Закону України, тобто мають виводитися зі змісту відповідних конституційних положень з урахуванням сформульованих КСУ юридичних позицій у цій сфері.

Основними конституційними функціями суду касаційної інстанції у сфері захисту цивільних прав слід вважати функції: 1) правозахисну, або функцію захисту цивільних прав (вирішення правових спорів, поновлення порушених або оспорюваних прав, визнання невизнаних прав, застосування до порушників заходів юридичної

відповідальності); 2) функцію обмеженої касації (перевірки рішень судів апеляційної інстанції у випадках, установлених законом); 3) судово-інтегративну функцію (узагальнення судової практики, забезпечення єдності судової практики, формування правильної правозастовчої практики); 4) судово-правотлумачну (з'ясування та роз'яснення змісту цивільно-правових норм, що викладається в актах суду). Зазначені функції набувають свого взаємоузгодженого розкриття та конкретизації в актах матеріального та процесуального права, що опосередковують діяльність Верховного Суду у сфері захисту цивільних прав.

References

1. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2004, № 40-41, 42, ст.492.
2. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1996, № 30, ст. 141.
3. З.Нестерчук Л.П. Загальне поняття та визначення функцій судів загальної юрисдикції. *Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / редкол. : С.В. Ківалов (голов. ред.), Л.І. Кормич (заст. голов. ред.), Ю.П. Аленін [та ін.] ; МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. Одеса : Фенікс, 2011. Вип. 43. С. 229.*
4. Притика Д.М. Арбітражний суд : проблеми організації та діяльності : монографія. Київ : Оріяни, 2000. С. 15.
5. Погорілко В.Ф. Конституційне право України : підручник / В.Ф. Погорілко, В.Л. Федоренко ; за заг. ред. В.Л. Федоренка. [4-е вид., перероб. і доопр.]. Київ : Ліра-К, 2012. С. 484.
6. Сидоров І. Поняття функцій судів загальної юрисдикції. *Вісник прокуратури*. 2003. № 1. С. 97-102.
7. Осетинський А.Й. Організація та функціональні засади діяльності касаційної інстанції господарської юрисдикції : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2006. С. 123.
8. Смокович М. Судова влада : місце в суспільстві та судовий контроль. *Юридична Україна*. 2012. № 10. С. 102.
9. Булкат М.С. Теоретико-правові засади судової влади : сучасний концепт : дис. ... д-ра юрид. наук : Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ, 2019. С. 210.
10. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень пунктів 4, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 17, 20, 22, 23, 25 розділу XII „Прикінцеві та перехідні положення“ Закону України „Про судоустрій і статус суддів“ від 2 червня 2016 року № 1402-VIII від 18 лютого 2020

- року № 2-р/2020. *Вісник Конституційного Суду України*. 2020 р., № 1-2, стор. 159.
11. Рішення Конституційного Суду України (Велика палата) у справі за конституційним поданням Верховного Суду щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень законів України „Про судоустрій і статус суддів“ від 2 червня 2016 року № 1402-VIII, «Про внесення змін до Закону України „Про судоустрій і статус суддів“ та деяких законів України щодо діяльності органів суддівського врядування» від 16 жовтня 2019 року № 193-IX, „Про Вищу раду правосуддя“ від 21 грудня 2016 року № 1798-VIII від 11 березня 2020 року № 4-р/2020. *Вісник Конституційного Суду України* від 2020. 2020 р., № 3, стор. 7.
- ішення Конституційного Суду України у справі за конституційною скаргою Плєскача В'ячеслава Юрійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень частини третьої статті 307, частини третьої статті 309 Кримінального процесуального кодексу України від 17 червня 4-р(II)/2020.
13. Пономарьова О.О. Функції Касаційного господарського суду у складі Верховного суду в Україні. *Вісник кримінального судочинства*. 2019. № 4. С. 125.
- 14.¹ Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1996, № 30, ст. 141.
15. Гусаров К.В. Функції правосуддя у цивільному процесі. *Зовнішня торгівля : право та економіка*. 2006. № 3. С. 82.
16. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1996, № 30, ст. 141.
17. Бакумов О.С. Правозахисна функція судової влади як реальне втілення відповідальної держави. <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/234dd28a-395c-4857-a5e5-8ad783861ad4/content>; Чорна С.З. Правозахисна функція судової влади в умовах конституційної реформи в сучасній Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Національний авіаційний університет. Київ, 2021. 245 с.; Стасюк О.Л. Адміністративно-правове забезпечення діяльності органів судової влади у сфері реалізації правозахисної функції в Україні. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2018. Вип. 3 (39). С. 154.
18. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо офіційного тлумачення положень частин другої, третьої статті 124 Конституції України (справа щодо підвідомчості актів про призначення або звільнення посадових осіб) від 07.05.2002 р. № 8-рп/2002. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-02#Text>.
- ро застосування Конституції України при здійсненні правосуддя : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 1
20. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2016, № 31, ст.545.
- успеник Д. Завдання Верховного Суду як суду касаційної інстанції. *Судебно-юридическая газета*. У

HYPERLINK

"<https://sud.ua/ru/news/publication/130875-zavdannya-verkhovnogo-sudu-yak-sudu-kasatsiynoyi-instantsiyi>

22. Уркевич В., Шумило М. Наука, право та Верховний Суд: які існують лінії перетинання. <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshenauka-pravo-ta-verhovniy-sud-yaki-isnyuyut-liniyi-peretinannya.html>.

пільний висновок щодо Закону України «Про судоустрій і статус суддів»: підготовлений Венеціанською комісією та Дирекцією з технічного співробітництва Генеральної Дирекції з прав людини та правових питань Ради Європи Ухвалений Венеціанською Комісією на 84-ому пленарному засіданні (Венеція, 15-16 жовтня 2010 р.) на основі коментарів у

<https://www.certh.gr/ukrainska-instantsiya-verkhovnogo-sudu-ukrainy>

[-zavdannya-verkhovnogo-sudu-yak-sudu-kasatsiynoyi-instantsiyi](https://www.certh.gr/ukrainska-instantsiya-verkhovnogo-sudu-ukrainy)

пана Штефана Гасса (експерта, Дирекція з технічного співробітництва) пана Джеймса Гамільтона (заступника члена Комісії, Ірландія) пана Пола Лемменса (експерта, Дирекція з технічного співробітництва) пані Ганни Сухоцької (члена Комісії, Польща). Висновок № 588 / 2010 від 18 жовтня 2010 року. URL : https://supreme.court.gov.ua/userfiles/CDL_AD_2010_026_2010_10_18.pdf;

24. Рішення Верховного Суду у цивільній справі № 753/22010/14-ц від 17.10.2018 р. <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=78977587&red=1000032f69b5c6b68d7214d221e93fc9c42403&d=5>. авгородній В.А. Вплив практики Європейського Суду з прав людини на правоінтерпретаційну діяльність в Україні. *Держава та регіони*. 2019. № 1(63). С. 12.